

Newsletter analityczny nr 2 (20-26.05.2014)

Program „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego

Najważniejsze wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu 20–26 maja 2014 r.

W minionym tygodniu media zdominowała tematyka globalnych porozumień zmieniających układ sił na międzynarodowym rynku energii oraz poszukiwań sposobu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego przez państwa Unii Europejskiej. Wyniki rozmów prowadzonych przez przedstawicieli UE z rządami państw dysponujących bogatymi złożami surowców energetycznych mogą zdeterminować układ sił w nadchodzących dekadach.

Europa i świat:

20.05 – Zdaniem Komisji Europejskiej budowa Gazociągu Transkaspjskiego (TANAP) umożliwi dywersyfikację dostaw do Europy.

20.05 – Na pustyni Atakama powstanie elektrownia o mocy 110 MW wykorzystującą technologię *solar power tower*, która umożliwi produkcję energii elektrycznej ze skoncentrowanej energii słonecznej.

21.05 – Podczas wizyty prezydenta Rosji Władimira Putina w Chinach podpisano umowę między firmami Gazprom i CNPC na dostawę 38 mld m³ gazu przez 30 lat.

21.05 – Hamida Chitchiana, irański minister energetyki, zadeklarował rozwój energetyki odnawialnej w postaci energii pozyskiwanej ze słońca i wiatru o mocy 5 GW.

21.05 – Donald Tusk wziął udział w konferencji „Wytyczanie drogi do europejskiej strategii bezpieczeństwa energetycznego”, podczas której przewodniczący Komisji Europejskiej Jose Manuel Barroso. Przewodniczący KE stwierdził m.in: „energia nie może być używana jako broń polityczna; (...) uderzyłoby to rykoszetem w tych, którzy tego próbują”. Z kolei Guenther Oettinger, komisarz ds. energii zadeklarował chęć kontynuowania współpracy z Rosją, Norwegią i Algierią oraz budowy południowego korytarza dostaw.

22.05 – Ulrich Grillo, prezes Federalnego Związku Niemieckiego Przemysłu stwierdził: „W UE są kraje całkowicie uzależnione od rosyjskiego gazu. To nie jest dobra sytuacja. (...) Rozszerzenie zakresu działania rynku zakupów surowca oznaczałoby z pewnością jego wzmocnienie i w związku z tym zasługuje na poważne rozważenie”.

22.05 – Bank Światowy wesprze tureckie projekty OZE kwotą 350 mln USD.

23.05 – Władimir Putin w wystąpieniu podczas forum gospodarczego w St. Petersburgu wskazał na problem z regulowaniem płatności przez Ukrainę. Przedstawił Rosję jako kraj dużych możliwości biznesowych, które zwiększą się dodatkowo dzięki podpisaniu kontraktu na dostawę gazu do Chin. Zapowiedział również zwiększenie do 25% udziału atomu w bilansie energetycznym Rosji.

23.05 – Aleksiej Miller, wiceprezes Gazpromu, obecny podczas forum gospodarczego w St. Petersburgu, stwierdził, m.in.: „Europa ma niewielkie szanse zmniejszyć uzależnienie od dostaw rosyjskiego gazu sprowadzając go z Bliskiego Wschodu. (...) Sytuację Europy pogarsza jeszcze zawarcie przez Rosję kontraktu z Chinami rozpoczynające według niego okres rywalizacji o rosyjski gaz, co może mieć wpływ na jego ceny na Starym Kontynencie”.

23.05 – Exxon Mobil podpisał z Rosneftem umowę rozszerzającą współpracę, która obejmuje wiercenia w poszukiwaniu ropy naftowej na obszarach podbiegunowych i na Syberii, a także skraplanie gazu i jego eksport na rosyjski Daleki Wschód.

23.05 – Zdaniem Bogusława Sonika, eurodeputowanego Platformy Obywatelskiej w kadencji 2009-2014, prawdopodobnie 28 maja Komisja Europejska zaproponuje wzmocnienie mechanizmów solidarności energetycznej, zwiększenie zapasów gazu, przeprowadzenie stress testów oraz zredukowanie zapotrzebowania na energię.

23.05 – Borys Niemcow, lider antykremlowskiej opozycji i były wicepremier Rosji stwierdził, że kontrakt z Chinami spowoduje straty w wysokości 35 mld USD.

25.05 – Wybory prezydenckie na Ukrainie.

26.05 – Mohammad Dżawad Zarif, minister spraw zagranicznych Iranu, przed spotkaniem z szefową dyplomacji UE Catherine Ashton, stwierdził że: „Powinni (UE – red.) powstrzymać się od formułowania zbyt daleko idących postulatów. Mamy swoje granice, a oni (UE) także chcą zapewnić, że nasz program nuklearny będzie mieć charakter pokojowy. Wierzymy, że nasze stanowiska się spotkają”.

26.05 – Kolejna runda rozmów na linii Komisja Europejska-Ukraina-Rosja na temat dostaw oraz cen gazu. Rosja zażądała 485,5 USD za 1000 m³. Stanowisko Ukrainy to 268,5 USD za 1000m³. W związku z przebiegiem rozmów Rosjanie zaproponowali UE zakup gazu na granicy ukraińsko-rosyjskiej.

26.05 – Wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego pokazały wzrost znaczenia partii antyeuropejskich. Zjawisko to jest szczególnie widoczne w Wielkiej Brytanii, Francji i Grecji.

Polska:

20.05 – Prezes UOKIK wszczął postępowanie, którego celem jest sprawdzenie sytuacji na rynku węgla kamiennego. Dotyczy ono przede wszystkim dystrybucji surowca na terenie kraju, wykorzystywanych kanałów i sposobów sprzedaży.

21.05 – W Katowickim Holdingu Węglowym powołano sztab protestacyjno-strajkowy. Obecnie KHW na zwałach kopalń ma 1,6 mln ton węgla, a KW – 5 mln ton. KHW w 2013 osiągnął 43 mln zł zysku, w 2014 r. zgodnie z prognozą ma zarobić 51 mln zł.

21.05 – W Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zakończono podpisywanie pierwszych umów o dofinansowanie tworzenia programów gospodarki niskoemisyjnej w gminach. Ich łączna wartość wyniosła 45 mln PLN. Dofinansowania programów niskoemisyjnych w latach 2014-2020 sięgną 1,5 mld PLN.

22.05 – Zdaniem Donalda Tuska budowa kopalni odkrywkowej węgla brunatnego Gubin-Brody to „odległa przyszłość”. Premier stwierdził także: „Musimy udowodnić naszym rodakom i Europejczykom, że to są inwestycje możliwie bezpieczne z punktu widzenia CO₂, innych emisji i środowiska naturalnego. Ale intencja jest tutaj jednoznaczna – ta inwestycja powstanie”.

22.05 – Senat wniósł poprawki do ustawy o zapasach paliw. Ich celem jest wzrost zapasów Agencji Rezerw Materiałowych (ARM), a w efekcie zmniejszenie rezerw obowiązkowych, utrzymywanych przez firmy. Wymagane zapasy firm zostaną ograniczone z obecnych 76 dni średniego przywozu do 53 dni w roku 2017.

23.05 – Klub parlamentarny PO złożył projekt odraczający zaległe zobowiązania Kompanii Węglowej do końca 2015 roku. W jego uzasadnieniu stwierdzono, iż ta regulacja ma za zadanie „ochronę tysięcy miejsc pracy w regionie śląskim”.

25.05 – Wybory do Parlamentu Europejskiego w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej.

Komentarz do wydarzeń:

Najważniejszym wydarzeniem minionego tygodnia było podpisanie umowy pomiędzy Rosją a Chinami na dostawy gazu przez 30 lat. Umożliwia ona Rosji sprzedaż gazu nie tylko Chinom, ale czyni opłacalnym inwestycję w port LNG we Władywostoku. Odbiorcą rosyjskiego gazu może stać się bowiem Japonia i inne państwa azjatyckie. Ostateczna cena surowca nie została podana do publicznej informacji, jednak prawdopodobnie kształtuje się ona w granicach 280-360 USD za 1000 m³. Kontrakt ten poprawia pozycję negocjacyjną Rosji w stosunku do państw Unii Europejskiej i w średnioterminowej perspektywie powoduje uniezależnienie się gospodarki rosyjskiej od sprzedaży gazu na rynku europejskim. Obecnie 60% dochodów Rosji z eksportu sektora paliwowo-energetycznego pochodzi właśnie z eksportu na rynki europejskie. Pozyskanie nowego odbiorcy może doprowadzić do zmiany długoterminowej strategii dostaw gazu dla UE. Świadoma tych uwarunkowań Unia Europejska poszukuje sposobu wzmocnienia swojego bezpieczeństwa energetycznego, głównie poprzez dywersyfikację kierunków dostaw gazu, działania na rzecz stabilizacji w relacjach Rosja-Ukraina oraz działania o charakterze wewnętrznym. Wśród rozpatrywanych kierunków dostaw rozważane są przede wszystkim państwa Azji Środkowej, Iran i Stany Zjednoczone. Podjęcie działań zmierzających do pozyskania surowców z nowych kierunków wymaga poważnych kroków politycznych.

Z jednej strony oznacza to konieczność podpisania umowy o utworzeniu strefy wolnego handlu z Unią Europejską (TTIP), co może być bardzo trudne z powodu odmiennej polityki energetycznej obydwu stron, z drugiej unormowania relacji z Iranem. Już w minionym tygodniu Iran sygnalizował możliwość porozumienia i normalizacji stosunków. Porozumienie będzie otwierać możliwość poszukiwania dostawców gazu z Azji Środkowej (obecnie Iran wraz z Rosją blokują możliwość budowy gazociągów na dnie Morza Kaspijskiego), jak również sięgnięcie po gaz irański, który posiada 18% udokumentowanych zasobów światowych tego surowca. Potencjalnym zmianom w strategii UE towarzyszy dyskusja nad wewnętrznymi sposobami zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego. Komisja Europejska dąży do zastosowania rynkowych mechanizmów wzmocnienia bezpieczeństwa i wypełnienia treścią już obowiązujących regulacji. Strategia ta może

zapewnić bezpieczeństwo energetyczne, jednak jedynie pod warunkiem zapewnienia dywersyfikacji kierunków dostaw gazu.

Warszawa, 26 maja 2014 r.

dr Krzysztof M. Książkowski – Szef Programu „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” OAP UW, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW, autor książek: „Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw” (2004), „Bezpieczeństwo ekonomiczne” (2011), redaktor naukowy publikacji „Bezpieczeństwo ekonomiczne w perspektywie politologicznej” (2012) i „Odnawialne źródła energii w Polsce. Wybrane problemy bezpieczeństwa, polityki i administracji” (2013), autor wielu artykułów poświęconych zagadnieniu bezpieczeństwa i klimatu.